

BÖLÜM 11

BIYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARINDA YER ALAN HASTALIKLARLA İLGİLİ KONULARIN YANSITICI DÜŞÜNCE BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ufuk TÖMAN¹

GİRİŞ

Biyoloji bilimi insana kendisini, çevresini ve yaşamını tanımaya fırsat sağlayan ve fen bilimleri içerisinde yeri son derece önemli olan bir alandır. Biyoloji özellikle son yıllarda teknolojinin gelişimiyle beraber sağlık alanından, turizme ve savunma sanayisine kadar pek çok alanda varlığını iyice hissettirmektedir (Horasan, 2012). Biyoloji bilim dalı özellikle günümüzde Covid-19 salgın sürecinin de yaşanması ile birlikte insanların gündelik hayatta da bilgi sahibi olması gerektiği bir alan haline dönüşmüştür. Bunun yanında biyofizik, biyokimya, biyoteknoloji, biyomühendislik, biyoistatistik, biyoinformatik gibi alanların gelişmesi aslında biyolojinin farklı disiplinlerle doğrudan ve dolaylı olan ilişkisini göstermektedir (Çilenti & Özçelik, 1991). Teknolojinin ulaştığı noktayla beraber biyoloji alanındaki çalışmaların her disiplinde hız kazanması çağın getirdiği hastalık, biyoterörizm ve biyogüvenlik gibi konular hem toplumsal hem de ülkeler arası sahada biyoloji bilimini her manada daha fazla değerli kılmıştır (Töman, 2021). Şüphesiz toplumların ve devletlerin önceliklerinin hayata geçmesinde öğretim faaliyetlerinin önemi çok büyüktür. Öğretim faaliyetlerinde istenen davranışların ortaya çıkmasında özellikle düşünme becerileri kritik bir role sahiptir (Baran, 2006; Efe & Efe, 2018). Düşünme becerilerini öncelik olarak belirlemiş

¹ Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi MFBE Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi AD, utoman@bayburt.edu.tr

KAYNAKLAR

- Aslan, G. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Baran, E. (2006). *Lise 1 biyoloji ders kitapları arasındaki iletişim stratejilerinin karşılaştırılması üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Berkant, H. G. (2005). Ortaöğretim biyoloji öğretim programında klonlama konusunun kapsamı ve insan klonlamaya yönelik program önerisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1).
- Cerrah, L. (2002). *Meslek liselerindeki biyoloji öğretim programının değerlendirilmesi: Durum analizi ve öneriler* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Cohen, L. Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education 6th edition*. London: Routledge.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Education and Science/ Eğitim ve Bilim*, 39 (174). 33-38.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler matbaacılık.
- Çevik, M. & Atıcı, T. (2015). Mevcut biyoloji dersi öğretim programının mesleki ve teknik liselerde görevli öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi ve yeni bir taslak önerisi: Fotosentez konusu örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3), 423-441.
- Çilenti, K. & Özçelik, A. (1991). *Biyoloji öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını.
- Dolapçıoğlu, S. D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Efe, H. & Efe, R. (2018). 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki kazanımların yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre karşılaştırılması: 2013, 2017 ve 2018 yılları. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 7(3), 1-9.
- Elkin, N. (2015). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgilerinin araştırılması. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Haroutunian, S. (1998). A study of reflective thinking: patterns in interpretive discussion. *Educational Theory*. 48(1), 33-58.
- Hatton, N. & Smith, D. (1995). Reflection in teacher education: towards definition and implementation. *Teaching and Teacher Education*, 11(1), 33-49.
- Horasan, Y. (2012). *İzmir ilinde görev yapan biyoloji öğretmenlerinin yeni biyoloji programı hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kabadere, T. (2010). *Lise biyoloji öğretim programlarının cumhuriyetten günümüze değişimini etkileyen unsurlar ve analizleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızılkaya, G. & Aşkar, P. (2009). Problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34, 82-92.
- Koçakoğlu, M. (2016). Ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(2), 65-91.

- Korathagen, F. & Wubbes, T. (2008). Characteristics of reflective teachers education. Korathagen, F. (Ed.), *Linking practice and theory: the pedagogy of realistic teacher education*, New Jersey: Lawrence Erlbaum, 133-144.
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözüme*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kurt, H. & Ekici G. (2013). Virüs nedir? Biyoloji öğretmen adaylarının virüs konusundaki bilişsel yapıları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(3), 736-756.
- MEB (2018). *Ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programı (9, 10, 11, ve 12. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özatlı, S. N. (2018). *Değişen biyoloji dersi öğretim programının incelenmesi*. Uluslararası Necatibey Eğitim ve Sosyal Bilimler Araştırmalar Kongresi, IV(IV), Balıkesir.
- Sönmez, S. (2018). Türkiye’de ortaöğretimde biyoloji öğretiminde yapılan ders içerikleri çalışmalarının değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(69), 128-144.
- Stevens, D. D. & Cooper, J. E. (2009). *Journal keeping: how to use reflective journals for effective teaching and learning professional insight and positive change*. Virginia: Stylus Publishing.
- Takmaz, S. & Yılmaz, M. (2020). Virüs Konusunun Ortaöğretim Öğretim Programlarındaki Yeri, *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 4(1), 21-43.
- Topal, Ş. (2006). *Biyogüvenlik ve biyoteknoloji*. İstanbul: Cemturan Ofset.
- Töman, U. (2021). *Fen Eğitimi Araştırmalarına Güncel Bakış – II*. Semra Benzer ve Alev Doğan (Ed.), Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Töman, U. & Çimer, O. S. (2014). Investigation by level of pre-service science teachers’ reflective thinking. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(2), 116-125.
- Töman, U., Çimer, O. S. and Çimer, A. (2014). Analysis of pre-service science teachers’ views about the methods which develop reflective thinking. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications (IJONTE)*, 5(4), 162-172.
- Ustabulut, Y. M. (2021). Türkçe Öğretiminde Yansıtıcı Düşünme Uygulamalarına İlişkin Araştırmaların Eğilimleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10 (3), 1089-1104.
- Ustabulut, Y. M. & Kara, M. (2019). “Yansıtıcı Düşünme Becerileri Eğitiminin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Sürecinin Gelişimine Etkisi,” *Bayburt Eğitim Fakültesi*, vol. 14, no. 27, pp. 122–146
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188- 201.
- Ünver, G. (2010). *Yansıtıcı düşünme. Eğitimde yeni yönelimler*. Özcan Demirel (Ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Yarımkaya, D., Ünsal, Y. & Töman, U. (2018). Kuvvet ve hareket konusunun öğretiminde akran öğretimi tekniği kullanımının 9. sınıf öğrencilerinin fizik dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 16-32.
- Wilson, H. M. N.& Murray, C. D. (2016). The experience of deployment for partners of military personnel: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Couple Relationship Therapy*, 15(2), 102-120
- Van Manen, M. (1977). Linking ways of knowing with ways of being practical. *Curriculum Inquiry*, 6(3), 205-228.